Sandra Bohlinger, Ulrika Haake ... (ur.)

**WORKING AND LEARNING IN
TIMES OF UNCERTAINTY
Challenges to Adult, Professional and
Vocational Education**

Rotterdam, Sense Publishers, 2015¹

V seriji Raziskovanje izobraževanja in učenja odraslih (Research on the Education and Learning of Adults) je letos v sodelovanju med založbo Sense in ESREA, združenjem raziskovalcev izobraževanja odraslih, izšla monografija o delu in učenju v negotovih časih. Naslov se približa naši lastni negotovosti, kako razumeti svojo prakso, kako jo razvijati, kako jo raziskovati. Knjiga je razdeljena v tri dele, v katerih so zbrana razmišljanja 28 avtorjev in avtoric iz različnih evropskih držav, osredotočena na učenje in delo na mikro-, mezo- in makroravni. Avtorji ugotavljajo, da se izobraževanje odraslih (tako poklicno, profesionalno kot splošno) v času globalizacije in ekonomske krize intenzivno spreminja, kar je tudi razlog, da raziskovalci izobraževanja odraslih vzpostavljajo nenehno refleksijo svojega dela, da mislijo svoje delo. Sodobne globalne kapitalistične ekonomije namreč vodijo v paradokse in negotovosti tudi na področju učenja na delovnem mestu in izobraževanja za delo. Kot primer omenjajo sodobne prakse v globalnih podjetjih (»multinacionalkah«), kjer se izgublja občutek za lokalna okolja in učenje v lokalnih kulturah. Delavci se morajo integrirati, vendar ne po načelih opolnomočenja, temveč po načelih moči skupin, ki podjetja vodijo. Raziskave menedžmenta kažejo, da t. i. korporativna integracija zmanjšuje prilagajanje lokalnim potrebam in značilnostim. Velik izziv za področje izobraževanja za delo pomenijo demografske spremembe. Zaposleni se starajo (podaljševanje delovne dobe), izziv so migracijski tokovi, zato bi se moralo poklicno izobraževanje prilagajati glede na nove ciljne skupine. Izziv je tudi nova tehnologija. Zelo malo vemo, kaj pomenijo »oblaki« in »pametni« telefoni za učenje zaposlenih. Raziskovanje učenja in izobraževanja odraslih postaja presečišče za raznovrstne discipline, kar ustvarja zanimivo dinamiko, kjer je interdisciplinarnost postala načelo pri raziskovanju in razvoju področja.

V prvem sklopu se besedila osredotočajo na razumevanje učenja in dela z zornega kota posameznika. Na mikroravni je delo vir razvoja identitete (poleg ekonomske nuje); delo ni le vir zaslužka, temveč tudi vir konstrukcije pomenov in možnosti za osebni razvoj,

¹ Dostopno na <https://www.sensepublishers.com/catalogs/bookseries/research-on-the-education-and-learning-of-adults/working-and-learning-in-times-of-uncertainty/>.

zato so ob materialnih/finančnih pomembne tudi odnosne in spoznavne vrednote. Po drugi strani pa delo implicira kompetitivne odnose in zahteva od zaposlenih ohranjanje njihove »privlačnosti« (beri zaposljivosti) za trg dela. H. Toivainen piše o konfiguraciji učenja ob globalizaciji dela glede na različna metodološka izhodišča, S. Kondrup razvija analitično orodje za razmislek o delu in identiteti, M. Gessler in A. C. Hinrichs raziskujeta individualno perspektivo (o učenju) glede na proces prenosa znanja. S. Dau je raziskovala značilnosti pripravištva v povezavi s konceptom tihega znanja, G. Sparrhoff pa razpravlja o vodenju glede na spremembo pričakovanj, katere so zaželeno osebnostne značilnosti vodij.

Na mezoravni je zanimanje usmerjeno na organizacije, institucije, ki so prešle od zahtev po standardiziranem znanju (izhajajoč iz standardnih delovnih mest) k zahtevam po oblikovanju dela kot prostora učenja in širjenja znanja. Pomembne postajajo oblike tihega znanja, ki se širi s participacijo pri delu. Nasprotno od teh možnosti pa nekatere menedžerske strategije onemogočajo pretok znanja, saj omejujejo čas za refleksijo, preizkušanje novosti, avtonomijo posameznih skupin. V tem delu knjige se zastavi vprašanje, ali je obstoječi sistem, ki izobražuje za delo, še primeren. Tradicionalno so bile »profesije« povezane z določeno znanstveno disciplino (pravnik/pravo, inženir/tehniška veda), sodobne profesionalne prakse pa poleg tovrstnega strokovnega znanja pokažejo kot pomembne tudi široke izkušnje, tiho znanje (*intuitive know-how*) in interdisciplinarno povezovanje znanja pri presojanju. V drugem sklopu so tako zbrani prispevki o: kompetencah in profesionalni karieri študentov policistov na Švedskem, kjer poteka polemika o »akademizaciji« policijskega izobraževanja (T. Bäck); vodenju glede na koncept teorije prakse (O. Lindberg, O. Rantatalo, U. Haake); spreminjajočem se učenju pri delu inženirjev (K. Kallio); razvoju zaposlenih na področju oskrbe starejših (D. Rönqvist, A. Wallo, P. Nilsson, B. Davidson) in kvalitativni raziskavi o učenju na delovnem mestu (*in-service training*), ki vključuje tudi priznavanje znanja na področju dela s starejšimi (A. Fejes, P. Andersson).

Tretji sklop orisuje makroraven učenja in dela. Področje izobraževanja odraslih v primerjavi s preteklostjo vse bolj razvija poklicno in strokovno izobraževanje (*vocational education and training*), kar se izrazito kaže po finančni krizi in ob z njo povezanim naraščanju brezposelnosti (posebej mladih odraslih). Poklicno izobraževanje je postalo del zanimanja politik in drugih odločevalcev. Tretji del knjige se tako posveča vprašanjem, kako organizirati in voditi poklicno izobraževanje, saj se vladne politike na področju izobraževanja odraslih (lahko) razlikujejo od pričakovanj in ciljev podjetij. C. H. Jørgesen opisuje učenje na delu, poklicno izobraževanje in usposabljanje v nordijskih državah, T. Nyen, A. Skålholt in A. H. Tønder pa analizirajo poklicno izobraževanje na Norveškem. Dogajanje na področju usposabljanja za inovacije s poudarkom na prenosu novosti v prakso v Španiji so raziskali C. Quesada-Pallarès, A. Ciraso-Calí, P. Pineda-Herrero in A. Janer-Hidalgo. Iz Španije prihaja tudi kvalitativna raziskava o mnenju združenj delodajalcev, ki sta jo opravila R. M. H. Carrera in E. Lucio-Villegas. O poklicnem izobraževanju in usposabljanju z zornega kota Evrope (EU) pa razpravlja S. Bohlinger.

Knjiga poskuša odgovoriti na vprašanja, kako globalizacija in spreminjajoče se delo z vsemi prepleti deregulacije (poklicev) in razvoja novega znanja vplivata na učenje in izobraževanje ter kako na te izzive odgovarjajo posamezniki, organizacije, politični akterji in izobraževalni sistemi. Poleg razmisleka o razvoju novih analitičnih modelov vključuje tudi veliko primerov, ki jih lahko prenesemo v prakso.

Polona Kelava